

Läroplan för gymnasieskolan

Lgy⁷⁰

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100172 4712

Företagsekonomi för fyraårig teknisk linje (T)
Företagsekonomi för tvåårig teknisk linje (Te)

II Supplement 66

SKOLOVERSTYRELSEN 1979

Föreliggande supplement ersätter Lgy 70:II Supplement 3- och 4-åriga linjer, s 83–87, och Supplement 2-årig Ek, So och Te linje, s 61–64. Det gäller som alternativ till tidigare supplement fr o m läsåret 1980/81 och generellt fr o m läsåret 1981/82.

GENOMFÖR DENNA FÖRTECKNINGEN I SAMMANKOMMET
DITT FÖRSTA ÅR I HANDEL

Pedagogiska biblioteket

- gymnasieskolan
element
onomi för fyraårig
e (T)
onomi för tvåårig
e (Te)
0506-4
65. Skogsbruk – Förmanskurs Hs
(högre specialkurs)
Art nr 40-70416-5
64. Elanläggning, fyraårig teknisk linje
Art nr 40-70362-2
63. Kurs i skogsbruk – arbetsledning
vid beståndsvård (specialkurs)
Art nr 40-70297-9
62. Tvåårig kurs för utbildning till
tandsköterska (specialkurs)
Art nr 40-70298-7
61. Tvåårig livsmedelsteknisk linje
Art nr 40-70276-6
60. Utbildning till vårdbiträde inom
intensivvård (specialkurs)
Art nr 40-70259-6
59. Naturkunskap, tvåårig social linje
och treårig ekonomisk, humanistisk
och samhällsvetenskaplig linje
Art nr 40-70234-0
58. Konst- och musikhistoria
Art nr 40-70240-5
57. Utbildning till undersköterska/
underskötare inom hälso- och
sjukvård (specialkurs)
Art nr 40-70239-1
56. Företagsekonomi, distribution,
redovisning och rättskunskap för
treårig ekonomisk linje
Art nr 40-70231-6
55. Biologi för 3-årig naturvetenskaplig
linje
Art nr 40-70219-7
54. Kurs för yrkesverksamma inom
trav- och galoppssport (special-
kurs)
Art nr 40-70183-2
53. Ellära, fyraårig teknisk linje
Art nr 40-70182-4
52. Filosofi
Art nr 40-70181-6
51. Kurs i Skogsbruk för kombine-
rade jord- och skogsbruks-
företag
Art nr 40-70122-0
50. Skogsbruk – grundutbildning
40 veckor (specialkurs)
Art nr 40-70121-2
49. Kemitekniska ämnen fyraårig
teknisk linje
Art nr 40-70088-7
48. Psykologi
Art nr 40-70180-8
47. Utbildning till fotvårdsspecial-
ist (specialkurs)
Art nr 40-70082-8
46. Utbildning till barnskötare
inom barnomsorgs- och allmän
fritidsverksamhet (specialkurs)
Art nr 40-70080-1

45. Påbyggnadskurs för vård av
nyfödda barn och sjuka barn
(specialkurs)
Art nr 40-70079-8
44. Påbyggnadskurs för arbete
bland barn och ungdomar med
särskilda behov (specialkurs)
Art nr 40-70077-1
43. Påbyggnadskurs för omsorger
om psykiskt utvecklingsstörda
(specialkurs)
Art nr 40-70076-3
42. Grundkurs för omsorger om
psykiskt utvecklingsstörda
(specialkurs)
Art nr 40-70075-5
41. Kemi, treårig naturvetenskaplig
linje och fyraårig teknisk linje
Art nr 40-70057-7
40. Religionskunskap
Art nr 40-70043-7
39. Kurs i skogsbruk – arbets-
ledning vid beståndsanläggning
(specialkurs)
Art nr 40-70039-9
38. Samhällskunskap
Art nr 40-70021-6
37. Elteknik Ma, fyraårig teknisk
linje
Art nr 40-70007-0
36. Elektronik, fyraårig teknisk linje
Art nr 47-71675-5
35. Kompletteringskurs i läke-
medelsadministrering för
skötare i psykiatrisk vård
(specialkurs)
Art nr 47-71273-4
34. Jordbruk - grundutbildning
40 veckor (specialkurs)
Art nr 47-71270-8
33. Kompletteringskurs i läke-
medelsadministrering för
undersköterskor (specialkurs)
Art nr 47-71269-4
32. Fysik, treårig naturvetenskaplig
linje och fyraårig teknisk linje
Art nr 47-71253-8
31. Reglerteknik EI, fyraårig
teknisk linje
Art nr 47-71252-X
30. Utbildning för vårdbiträden
med yrkeserfarenhet inom
sjukvård och social service
(specialkurs)
Art nr 47-71202-3
29. Utbildning till vårdbiträde
inom sjukvård och social
service (specialkurs)
Art nr 47-71201-5
28. Teckning. Teckning, estetisk
specialisering
Art nr 47-71084-5
27. Elmaskiner, fyraårig teknisk
linje
Art nr 47-71085-3
26. Utbildning för tandsköterskor
i fluorprofylax och profes-
sionell tandrengöring (specialkurs)
Art nr 47-71086-1
25. Grundkurs i sjukvård för
ambulanspersonal (specialkurs)
Art nr 47-71083-7
24. Kurs för utbildning till barn-
skötare och dagbarnvårdare
inom förskolverksamhet bland
barn, 0-7 år (specialkurs)
Art nr 47-70936-7
23. Kurs för utbildning till barn-
skötare inom förskol- och
fritidsverksamhet för barn,
0-12 år (specialkurs)
Art nr 47-70935-9
22. Svenska för tre- och fyraåriga
linjer
Art nr 47-02003-2
21. Kurs för utbildning av tand-
hygienister (specialkurs)
Art nr 47-70862-X
20. Utbildning för tandsköterskor
i information och instruktion av
munhygieniska åtgärder (special-
kurs)
Art nr 47-70861-1
19. Kurs för utbildning av fotopersonal
(specialkurs)
Art nr 47-70855-7
18. Hemteknisk kurs (specialkurs)
Art nr 47-70849-2
16. 2-årig Vårdlinje
Art nr 47-02263-9
- 3-årig kurs för utbildning av
frisörer (specialkurs)
Art nr 47-00199-2
- 3-årig, E, H, N och S linje samt 4-årig
T linje
Art nr 47-85150-3
- Verkstadsteknisk linje
Art nr 47-85146-5
- Träteknisk linje
Art nr 47-85144-9
- Skogsbrukslinje
Art nr 47-85142-2
- Processteknisk linje
Art nr 47-85140-6
- Livsmedelsteknisk linje
Art nr 47-85138-4
- Konsumtionslinje
Art nr 47-85136-8
- Jordbrukslinje
Art nr 47-85134-1
- Fordonsteknisk linje
Art nr 47-85132-5
- EI-teleteknisk linje
Art nr 47-85130-9
- Distributions- och kontorlinje
Art nr 47-85128-7
- Bygg- och anläggningsteknisk linje
Art nr 47-85126-0
- Beklädnadsteknisk linje
Art nr 47-85124-4
- Arbetslivsorientering
Art nr 47-85158-9
- 2-årig ekonomisk, social och
teknisk linje
Art nr 47-85122-8

Lg 911

Läroplan för gymnasieskolan

SKOLOVERSTYRELSEN

Liber UtbildningsFörlaget Stockholm

Supplement 66

Fastställt 1980-06-03

Dnr S 80:320

Företagsekonomi T
Företagsekonomi Te

Liber UtbildningsFörlaget
162 89 STOCKHOLM

Separata exemplar kan beställas genom
Liber distribution
Läromedelsorder
162 89 STOCKHOLM

Förord

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 70) består av en allmän del (del I), som är gemensam för samtliga studievägar, samt av supplement (del II) för skilda studievägar och ämnen.

Den allmänna delen (del I) innehåller av Kungl Maj: t fastställda mål och riktlinjer, timplaner och kursplaner (mål och huvudmoment i enskilda ämnen) samt av SÖ utfärdade allmänna anvisningar för gymnasieskolans verksamhet.

Supplementdelen (del II) återger timplaner och kursplaner (mål och huvudmoment), fogar till dessa i förekommande fall delmoment och årskursfördelningar samt ger allmänna riktlinjer för undervisningens bedrivande ("Anvisningar och kommentarer") i de olika ämnena.

Föreliggande supplement ersätter Lgy 70: II Supplement 3- och 4-åriga linjer, s 83–87, och Supplement 2-årig Ek, So och Te linje, s 61–64. Det gäller som alternativ till tidigare supplement fr o m läsåret 1980/81 och generellt fr o m läsåret 1981/82.

Med tanke på den fortlöpande läroplansöversynen är det angeläget att erfarenheter av läroplanens tillämpning som görs på skolorna delges SÖ.

Stockholm i juni 1980

Skolöverstyrelsen

INNEHÅLL

FÖRETAGSEKONOMI T 7

ALLMÄNNA SYNPUNKTER 9

MÅL 10

HUVUDMOMENT 10

KOMMENTARER 11

– Allmänt 11

– Speciella kommentarer till huvudmomenten 13

– Samverkan 14

FÖRSLAG TILL INNEHÅLL I HUVUDMOMENTEN 16

– Företagets mål 16

– Företagets organisation 16

– Företagets redovisning 16

– Kostnader och kostnadsberäkning 17

– Företagets finansiering 17

– Företagets försäljningsfrågor 17

FÖRETAGSEKONOMI Te 19

ALLMÄNNA SYNPUNKTER 21

MÅL 22

HUVUDMOMENT 22

KOMMENTARER 23

– Allmänt 23

– Speciella kommentarer till huvudmomenten 25

– Samverkan 26

FÖRSLAG TILL INNEHÅLL I HUVUDMOMENTEN 27

– Företagets mål och organisation 27

– Företagets redovisning 27

– Kostnadsberäkning 28

– Försäljningsfrågor 28

– Arbets- och metodstudier 28

1990-0 - 83

Dnr S 80:320

Företagsekonomi

för fyraårig teknisk linje

Lgy 70 Supplement II

Föreliggande supplement ersätter Lgy 70:II,
Supplement 3- och 4-åriga linjer s 83-87.

FÖRETAGSEKONOMI T

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Föreliggande supplement omfattar Mål, Huvudmoment, Kommentarer samt Förslag till innehåll i huvudmomenten.

Mål och huvudmoment är oförändrade. De har fastställts av Kungl Maj:t och är obligatoriska för undervisningen i ämnet. De olika huvudmomenten kan ges en större eller mindre del av undervisningstiden och behandlas mer eller mindre ingående. Dock får inget huvudmoment i sin helhet utelämnas.

Kommentarer och förslag till innehåll är av rådgivande och förklarande karaktär och utesluter inte alternativa handlingsätt eller innehåll, som ligger inom ramen för gällande mål och huvudmoment.

Planeringen av undervisningen vad gäller stoffurval, grad av fördjupning på olika områden, sekvensering av stoffet, arbetsätt och arbetsformer etc görs inom respektive skola.

FÖRETAGSEKONOMI T

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i företagsekonomi T

skaffa sig kunskap om det moderna företaget och dess sätt
att arbeta samt

grundlägga förmågan att förstå och kritiskt bedöma problem-
ställningar av ekonomisk betydelse för företaget.

HUVUDMOMENT

Företagets mål

Företagets organisation

Företagets redovisning

Kostnader och kostnadsberäkning

Företagets finansiering

Företagets försäljningsfrågor

FÖRETAGSEKONOMI T

KOMMENTARER

Allmänt

I arbetslivet har de flesta arbetsuppgifter anknytning till ekonomi och något slag av teknik. Många gånger är ekonomiska och tekniska frågor så sammanvävda att de inte går att särskilja.

En tekniker måste göra kalkyler i samband med t ex inköp, konstruktion, produktion, kvalitetskontroll och försäljning. För att kunna lösa tekniska problem på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt bör teknikern bli kunna tolka och analysera de ekonomiska rapporter som sammanställs av ekonomiavdelningen. För detta krävs förtrogenhet med vanliga ekonomiska termer och begrepp.

Undervisningen i företagsekonomi bör också ge eleven tillfälle att skaffa sig en helhetsbild av verksamheten inom ett företag. Teknikern måste ha överblick över hur olika funktioner i ett företag samverkar och hur företaget fungerar i sin omvärld.

Det är viktigt att teknikern lär sig se sin viktiga roll i hushållningen med resurser, likaså sin del i ansvaret för företagets lönsamhet. Felaktiga beslut någonstans i kedjan inköp - konstruktion - produktion - försäljning - service kan inte kompenseras av riktiga beslut i de andra länkarna.

Det är också viktigt att ämnet företagsekonomi förmedlar samhällsekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter på företagets verksamhet och att man i undervisningen uppmärksammar inflytandet från de anställda och deras fackliga organisationer, konsumenternas intressen och samhällets krav.

För att förstå företagets arbetsvillkor kan man studera hur verksamheten påverkas av bl a geografiska förhållanden, konkurrens, samhällets bestämmelser, arbetsmarknadsorganisationernas åtgärder och internationella förhållanden samt hur företaget anpassar sig till omvärlden. Eleven bör också skaffa sig inblick i hur företaget kan ta egna initiativ till att påverka omvärlden, främst genom produktutveckling och marknadsföringsåtgärder.

Begreppet företag ges en vid tolkning. Exempel och arbetsuppgifter bör klargöra att företagsekonomiska metoder kan tillämpas på praktiskt taget alla typer av verksamheter som tillhandahåller varor eller tjänster.

Datorns roll inom olika områden av företagets verksamhet uppmärksammas. ADB-rutiner studeras i sitt sammanhang och beskrivs genom konkreta exempel.

FÖRETAGSEKONOMI T

Skatter, avgifter och försäkringar hör hemma inom flera ämnesavsnitt och har därför inte förts till något visst moment i förslaget till innehåll. De kan integreras i respektive avsnitt.

Det är lämpligt att man i undervisningen knyter an till den arbetslivskontakt eleverna skaffat sig genom sin miljöpraktik och att elevernas erfarenheter tillvaratas.

Det är naturligt att förändringar och aktuella händelser inom ämnesområdet bevakas och fortlöpande får påverka undervisningen och diskuteras.

FÖRETAGSEKONOMI T

Speciella kommentarer till huvudmomenten

1 Företagets mål

Målsättningsfrågor belyses ur skilda synvinklar och görs till föremål för diskussion. Olika uppfattningar som får mötas i öppen debatt utgör ett steg mot en positiv företagsutveckling.

2 Företagets organisation

I ett väl fungerande företag måste de anställda kunna ta initiativ och utvecklas inom organisationens ram. Dessutom skall företaget kunna ta tillvara och utnyttja den erfarenhet som personalen har. I detta sammanhang har ingenjören-arbetsledaren en nyckelroll.

Organisationsfrågor av formell typ behandlas översiktligt. Informationens roll vid samordning av arbetsuppgifter och beslutsfattande betonas. Man bör också observera det fackliga medinflytandet, t ex i fråga om personaladministration, skyddsverksamhet, arbetsmiljöfrågor och långtidsplanering.

3 Företagets redovisning

Målet för undervisningen bör vara att eleven i sin kommande yrkesutövning skall kunna tolka och förstå ekonomiavdelningens rapporter. För att kunna detta krävs kunskaper om redovisningens grunder och om årsbokslut. Undervisningen bör ge en allsidig belysning av redovisningens ändamål och dess vanligaste utformning samt av budgetens roll inom företagets verksamhet. Helhetssynen får därvid inte skymmas av redovisningstekniska finesser.

4 Kostnader och kostnadsberäkning

Genom belysande exempel på produktkalkyler och investeringskalkyler får eleven förståelse för hur kalkylsituationen påverkar sättet på vilket kalkylerna görs.

Kalkylexempel kan hämtas från de branscher som har anknytning till elevernas utbildning i tekniska ämnen.

5 Företagets finansiering

Förutom en orienterande översikt över olika finansieringsvägar i ett företag kan även här exempel hämtas från de branscher som har anknytning till den aktuella klassen.

6 Företagets försäljningsfrågor

I avsnittet om företagets försäljningsfrågor bör särskilt den industriella marknadsföringen uppmärksammas. Ingenjörer anställs framför allt i företag som producerar tekniskt mer eller mindre avancerade produkter. Ofta har man där andra företag eller institutioner som återförsäljare eller kunder. Produkterna utgörs inte bara av "hårdvara" utan också av "mjukvara" i form av service,

FÖRETAGSEKONOMI T

teknisk rådgivning etc. Information om marknaden går ofta inte att få utan att arbeta i samverkan med kunderna för att söka lösningar på deras problem. Marknadsföringen blir ofta ett sökande efter nya lämpliga kundproblem att lösa. Även där produkterna utgörs av konsumentvaror sker försäljningen ofta först till tekniskt sakkunniga återförsäljare.

Samverkan

Personaladministrativa frågor behandlas både i företagsekonomi T och i ergonomi. Det är därför nödvändigt att undervisningen i ämnena samplaneras.

Lärare i företagsekonomi T bör ta initiativ till samverkan med lärare i klassens tekniska ämnen. I alla de tekniska ämnena ingår avsnitt på vilka kan läggas ekonomiska synpunkter, även om inga formella kalkyler utförs. Värdeanalytiska resonemang kan föras kring problemen kvalitet/pris eller funktion/kostnad.

Därvid är det viktigt att eleven inser att en högre kostnad inte nödvändigtvis medför en bättre produkt. Även om produkten verkligen blir bättre uppnås dessutom förr eller senare en överkvalitet som få eller inga kunder vill betala för.

Följande avsnitt är exempel på områden inom vilka lärare i tekniska ämnen kan hjälpa till med underlag för ekonomiska kalkyler och andra arbetsuppgifter.

- Produktion B

Byggnadsföretagets organisation: Organisationsformer. Byggföretagets speciella försäkringsfrågor.

Maskiner och maskinkostnader: Avskrivningsmetoder. Optimal användningstid och utbyteskalkyl. Kostnader för driftavbrott och reparationer.

Inköp och materialhantering: Inköps och förrådshållningens organisation. Klausuler och leveransvillkor i köpekontrakt.

Kostnadsanalys och kalkyler: Investeringskalkyler. Olika kostnadsslag. Kostnadsfördelning. Kostnadsberäkning. Anbudskalkyl. Efterkalkyl. Kodplan.

Byggfinansiering: Avsnittet kan behandlas inom företagsekonomi eller produktion B.

Fastighetsekonomi: Finansiering. Avskrivning och amortering. Övriga kostnader. Räntabilitetskalkyl. Speciella kostnader för en- och tvåfamiljsfastigheter.

FÖRETAGSEKONOMI T

- Hus- och stadsplanering

Samhällsplanering. Lokaliseringsfrågor. Kommunala taxor.

- Produktion M

Särkostnader för tillverkning och förrådshållning. 80-20-regeln. Köpa-tillverka-kalkyl.

Metodstudier och arbetsberedning som underlag för kalkylering, investering och kostnadsuppföljning.

Materialplanering: Tillverkning, inköp, förrådshållning och leveransbevakning.

- Energi

Drifts- och anläggningskostnader vid dimensionering av pumpar och rör.

- Konstruktion M

Skillnaden i konstruktionskontorets delkostnad i produktpriset vid nykonstruktion respektive modifiering.

Prisrelationer som påverkar konstruktionsarbetet. Tolerans-kostnader. Kostnader för konstruktion av verktyg och annan hjälputrustning.

Skall konstruktionsarbetet läggas hos konsult eller eget konstruktionskontor?

- Elanläggning

Elkraftsekonomi: Ekonomisk elkrafthushållning. Produktions-, överförings- och distributionskostnader. Självkostnadsberäkning. Räntabilitetskalkyler. Ekonomisk dimensionering, ekonomisk area. Elkraftförsäljning. Taxor. Fasta och rörliga kostnader.

Elinstallationer: Anläggnings- och installationskostnader. Olika kostnadsslag. Kostnadsfördelning. Optimering av kostnader. Självkostnadsberäkning. Anbudskalkyl. Efterkalkyl. Kontoplan.

- Systemteknik

Utformning av dataprogram för exempelvis fakturering och lagerredovisning.

- Teknisk kemi

Ekonomisk processkalkyl: Lönsamheten som funktion av produktionsvolymen. Framställning av en slutprodukt från olika råvaror. Lönsamheten vid tillvaratagande av biprodukter.

FÖRSLAG TILL INNEHÅLL I HUVUDMOMENTEN

Företagets mål

Olika typer av mål

Resurshushållning. Ekonomiska och sociala mål. Miljöhänsyn. Skillnader i målsättning och villkor mellan kommersiell, ideell och offentlig verksamhet. Olika målsättningar hos intressenter i samband med deras bidrag till och krav på företaget.

Att formulera mål

Företagspolitik och handlingsprogram. Målformulering genom budgeten. Huvudmål och delmål.

Företagets organisation

Översikt över företagsstrukturer

Olika slag av företag med avseende på verksamhet, juridisk form, ägare och storlek. Former för samverkan mellan företag.

Organisering av arbetet

Arbetet inom olika funktioner och sambandet mellan dem. Formell och informell organisation. Samordning och beslutsfattande. Produktionssystem och ekonomisystem.

Personaladministration

Personalplanering och personalutveckling. Löneformer och lönesättning. Samverkan mellan företagsledning och fackliga organisationer.

Samarbetsformer

Behovet av information och kommunikation. Arbetsledning. Delegering av ansvar och beslutsfattande. Projektarbete. Det fackliga medinflytandet i företagets beslutsprocesser.

Företagets redovisning

Redovisningens ändamål

Redovisningen som underlag för planering, beslut, samordning och kontroll. Olika intressenters krav på redovisningen.

Budgetering

Budgetprocessen och lagarbetet kring budgeten. Styrning mot budget. Resultatbudget och likviditetsbudget.

Bokföring

De grundläggande begreppen inom dubbel bokföring. Kontering av vanliga affärshändelser. Kontoplaner. Ekonomiska rapporter. Bokföringslagen.

FÖRETAGSEKONOMI T

Företagets redovisning (forts)

Årsredovisningen

Balansräkning och resultaträkning. Grundläggande regler för värdering och reservbildning. Vanliga nyckeltal i samband med räkenskapsanalys. Vinstbegreppet.

Intern redovisning

Kostnadsredovisningens funktioner och principiella uppbyggnad.

ADB-tillämpningar

Exempel på användning av ADB inom redovisningsområdet och vid produktionsstyrning.

Kostnader och kostnadsberäkning

Kostnadsanalys

Fasta och rörliga kostnader. Sär- och samkostnader. Bokföringsmässiga och kalkylmässiga kostnader. Syftet med för- och efterkalkyler. Kalkylsituationens betydelse för valet av kalkylmetod.

Produktkalkylering

Självkostnadskalkyl enligt påläggsmetoden.

Investeringsbedömning

Underlag för investeringsbeslut. Drifts- och kapitalkostnader. Metoder för investeringskalkyler.

Inköps- och lagerekonomi

Inköps- och lagerhållningskostnader. Optimal inköps- och lagerstorlek.

Företagets finansiering

Kapitalbehov

Principer för beräkning av kapitalbehov för anläggningar och löpande verksamhet.

Finansiering med eget kapital

Kapitalanskaffning och ekonomiskt ansvar i olika företagsformer.

Finansiering med främmande kapital

Vanliga kreditformer för företagsfinansiering.

Företagets försäljningsfrågor

Samspelet produkter - marknader

Marknaden som förutsättning för företagets existens. Produkten som ett resultat av kombinationen av företagets resurser (tekniska, personella, finansiella) och kundernas efterfrågan.

Företagets försäljningsfrågor (forts)

Analys av marknaden

Särdrag hos olika kundkategorier (konsumenter, producenter, återförsäljare, organisationer, stat och kommun, exportmarknader). Marknadsundersökningar. Prognoser.

Kommunikation med marknaden

Företagets anpassning till marknaden i samband med insamling av information, feedback och uppsökande verksamhet. Samhällets konsumentpolitik. Företagets påverkan på marknaden genom olika kontaktmetoder.

Marknadsplanering

Företagets konkurrensmedel och deras samordning. Lönsamhetsbedömningar vid olika kombinationer av pris, kostnad och försåld mängd.

Lagstiftning på marknadsföringens område

Marknadsföringslagen och avtalsvillkorlagen. Lagstiftning om konkurrensbegränsning. Patent- och upphovsrätt.

1980-06-03

Dnr S 80:370

Företagsekonomi

för tvåårig teknisk linje

Lgy 70 Supplement II

Föreliggande supplement ersätter Lgy 70:II,
Supplement 2-årig ekonomisk, social och teknisk linje, s 61-64.

FÖRETAGSEKONOMI Te

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Föreliggande supplement omfattar Mål, Huvudmoment, Kommentarer samt Förslag till innehåll i huvudmomenten.

Mål och huvudmoment är oförändrade. De har fastställts av Kungl Maj:t och är obligatoriska för undervisningen i ämnet. De olika huvudmomenten kan ges en större eller mindre del av undervisningstiden och behandlas mer eller mindre ingående. Dock får inget huvudmoment i sin helhet utelämnas.

Kommentarer och förslag till innehåll är av rådgivande och förklarande karaktär och utesluter inte alternativa handlingssätt eller innehåll, som ligger inom ramen för gällande mål och huvudmoment.

Planeringen av undervisningen vad gäller stoffurval, grad av fördjupning på olika områden, sekvensering av stoffet, arbetssätt och arbetsformer etc görs inom respektive skola.

FÖRETAGSEKONOMI Te

MÅL

Eleven skall genom undervisningen i företagsekonomi Te skaffa sig kunskap i arbetsstudieteknik samt orientera sig om företagsorganisation och ekonomi på arbetsplatsen.

HUVUDMOMENT

Företagets mål och organisation

Företagets redovisning

Kostnadsberäkning

Försäljningsfrågor

Arbets- och metodstudier

FÖRETAGSEKONOMI Te

KOMMENTARER

Allmänt

I arbetslivet har de flesta arbetsuppgifter anknytning till ekonomi och något slag av teknik. Många gånger är ekonomiska och tekniska frågor så sammanvävda att de inte går att särskilja.

En tekniker måste göra kalkyler i samband med t ex inköp, konstruktion, produktion, kvalitetskontroll och försäljning. För att kunna lösa tekniska problem på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt bör teknikern bl a kunna tolka och analysera de ekonomiska rapporter som sammanställs av ekonomiavdelningen. För detta krävs kännedom om vanliga ekonomiska termer och begrepp.

Undervisningen i företagsekonomi bör också ge eleven tillfälle att skaffa sig en helhetsbild av verksamheten inom ett företag. Teknikern måste ha överblick över hur olika funktioner i ett företag samverkar och hur företaget fungerar i sin omvärld.

Det är viktigt att teknikern lär sig se sin viktiga roll i hushållningen med resurser, likaså sin del i ansvaret för företagets lönsamhet. Felaktiga beslut någonstans i kedjan inköp - konstruktion - produktion - försäljning - service kan inte kompenseras av riktiga beslut i de andra länkarna.

Det är också viktigt att ämnet företagsekonomi förmedlar samhällsekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter på företagets verksamhet och att man i undervisningen uppmärksammar inflytandet från de anställda och deras fackliga organisationer, konsumenternas intressen och samhällets krav.

För att förstå företagets arbetsvillkor kan man studera hur verksamheten påverkas av bl a geografiska förhållanden, konkurrens, samhällets bestämmelser, arbetsmarknadsorganisationernas åtgärder och internationella förhållanden samt hur företaget anpassar sig till omvärlden. Eleven bör också skaffa sig inblick i hur företaget kan ta egna initiativ till att påverka omvärlden, främst genom produktutveckling och marknadsföringsåtgärder.

Begreppet företag ges en vid tolkning. Exempel och arbetsuppgifter bör klargöra att företagsekonomiska metoder kan tillämpas på praktiskt taget alla typer av verksamheter som tillhandahåller varor eller tjänster.

Datorns roll inom olika områden av företagets verksamhet uppmärksammas. ADB-rutiner studeras i sitt sammanhang och beskrivs genom konkreta exempel.

FÖRETAGSEKONOMI Te

Skatter, avgifter och försäkringar hör hemma inom flera ämnesavsnitt och har därför inte förts till något visst moment i förslaget till innehåll. De kan integreras i respektive avsnitt.

Det är lämpligt att man i undervisningen knyter an till den arbetslivskontakt eleverna skaffat sig genom sin miljöpraktik och att elevernas erfarenheter tillvaratas.

Det är naturligt att förändringar och aktuella händelser inom ämnesområdet bevakas och fortlöpande får påverka undervisningen och diskuteras.

FÖRETAGSEKONOMI Te

Speciella kommentarer till huvudmomenten

1 Företagets mål och organisation

Målsättningsfrågor belyses ur skilda synvinklar och diskuteras. Olika uppfattningar som får mötas i öppen debatt utgör ett steg mot en positiv företagsutveckling.

Organisationsfrågor av formell typ behandlas översiktligt. Informationens roll vid samordning av arbetsuppgifter och beslutsfattande betonas. Man bör också observera det fackliga medinflytandet, t ex i fråga om personaladministration, skyddsverksamhet, arbetsmiljöfrågor och långtidsplanering.

2 Företagets redovisning

Målet för undervisningen bör vara att eleven i sin kommande yrkesutövning skall kunna tolka och förstå ekonomiavdelningens rapporter. För att kunna detta krävs kunskaper om redovisningens grunder och om årsbokslut. Undervisningen bör ge en allsidig belysning av redovisningens ändamål och dess vanligaste utformning samt av budgetens roll inom företagets verksamhet. Helhetsynen får därvid inte skymmas av redovisningstekniska finesser.

3 Kostnadsberäkning

Genom belysande exempel på produktkalkyler och investeringskalkyler får eleven förståelse för hur kalkylsituationen påverkar sättet på vilket kalkylerna görs.

Kalkylexempel kan hämtas från de branscher som har anknytning till elevernas utbildning i tekniska ämnen.

4 Försäljningsfrågor

I avsnittet om företagets försäljningsfrågor bör särskilt den industriella marknadsföringen uppmärksammas. Ingenjörer anställs framför allt i företag som producerar tekniskt mer eller mindre avancerade produkter. Ofta har man där andra företag eller institutioner som återförsäljare eller kunder. Produkterna utgörs inte bara av "hårdvara" utan också av "mjukvara" i form av service, teknisk rådgivning etc. Information om marknaden går ofta inte att få utan att arbeta i samverkan med kunderna för att söka lösningar på deras problem. Marknadsföringen blir ofta ett sökande efter nya lämpliga kundproblem att lösa. Även där produkterna utgörs av konsumentvaror sker försäljningen ofta först till tekniskt sakkunniga återförsäljare.

5 Arbets- och metodstudier

Avsnittet bör ge eleverna tillfälle att orientera sig om syftet med arbetsstudier. Bland användningsområden kan framhållas beräkning av arbetstider och arbetskostnader i kalkylsammanslagning samt kartläggning av brister i arbetsmiljön.

FÖRETAGSEKONOMI Te

Samverkan

Personaladministrativa frågor behandlas både i företagsekonomi Te och i ergonomi. Det är därför nödvändigt att undervisningen i ämnena samplaneras.

Lärare i företagsekonomi Te bör ta initiativ till samverkan med lärare i klassens tekniska ämnen. I alla de tekniska ämnena ingår avsnitt på vilka kan läggas ekonomiska synpunkter, även om inga formella kalkyler utförs. Värdeanalytiska resonemang kan föras kring problemen kvalitet/pris eller funktion/kostnad.

Därvid är det viktigt att eleven inser att en högre kostnad inte nödvändigtvis medför en bättre produkt. Även om produkten verkligen blir bättre uppnås dessutom förr eller senare en överkvalitet som få eller inga kunder vill betala för.

Speciellt i ämnet produktion M ingår avsnitt som förutsätter att eleverna har vissa grundläggande kunskaper i företagsekonomi. Samverkan mellan lärarna i företagsekonomi Te och produktion M bör bli avse den ordningsföljd i vilken de olika huvudmomenten tas upp. Härtill bör samarbete ske vid val av övningsuppgifter. Investeringskalkyler kan behandlas i bägge ämnena eller helt föras över till produktion M. Kunskaperna i arbetsstudieteknik fördjupas i ämnet produktion M.

FÖRETAGSEKONOMI Te

FÖRSLAG TILL INNEHÅLL I HUVUDMOMENTEN

Företagets mål och organisation

Olika typer av mål	Resurshushållning. Ekonomiska och sociala mål. Miljöhänsyn. Skillnader i målsättning och villkor mellan kommersiell, ideell och offentlig verksamhet. Olika målsättningar hos intressenter i samband med deras olika bidrag till och krav på företaget. Målformulering genom budgeten. Huvudmål och delmål.
Översikt över företagsstrukturer	Olika slag av företag med avseende på verksamhet, juridisk form, ägare och storlek.
Organisering av arbetet	Arbetet inom olika funktioner och sambandet mellan dem.
Personaladministration	Personalplanering och personalutveckling. Löneformer och lönesättning. Samverkan mellan företagsledning och fackliga organisationer.
Samarbetsformer	Behovet av information och kommunikation. Arbetsledning. Det fackliga medinflytandet i företagets beslutsprocesser.
<u>Företagets redovisning</u>	
Redovisningens ändamål	Redovisningen som underlag för planering, beslut, samordning och kontroll. Olika intressenters krav på redovisningen.
Budgetering	Budgetprocessen och lagarbetet kring budgeten. Styrning mot budget. Resultatbudget och likviditetsbudget.
Bokföring	De grundläggande begreppen inom dubbel bokföring. Kontering av vanliga affärshändelser. Kontoplaner. Ekonomiska rapporter. Bokföringslagen. Finansiering med eget och främmande kapital.
Årsredovisningen	Balansräkning och resultaträkning. Vinstbegreppet. Vanliga nyckeltal i samband med räkenskapsanalys.
ADB-tillämpningar	Exempel på användning av ADB inom redovisningsområdet och vid produktionsstyrning.

Kostnadsberäkning

Kostnadsanalys

Fasta och rörliga kostnader. Sär- och samkostnader. Bokföringsmässiga och kalkylmässiga kostnader. Syftet med för- och efterkalkyler. Kalkylsituationens betydelse för valet av kalkylmetod.

Produktkalkylering

Självkostnadskalkyl enligt påläggsmetoden.

Investeringsbedömning

Underlag för investeringsbeslut. Drifts- och kapitalkostnader. Metoder för investeringskalkyler.

Försäljningsfrågor

Samspelet produkter - marknader

Marknaden som förutsättning för företagets existens. Produkten som ett resultat av kombinationen av företagets resurser (tekniska, personella, finansiella) och kundernas efterfrågan.

Analys av marknaden

Särdrag hos olika kundkategorier (konsumenter, producenter, återförsäljare, organisationer, stat och kommun, exportmarknader).

Kommunikation med marknaden

Företagets anpassning till marknaden i samband med insamling av information, feedback och uppsökande verksamhet. Samhällets konsumentpolitik. Företagets påverkan på marknaden genom olika kontaktmetoder.

Konkurrensmedel och konkurrensbegränsning

Företagets konkurrensmedel och deras samordning. Konkurrensbegränsning. Konsumenträtt. Patent- och upphovsrätt.

Arbets- och metodstudier

Innebörd och ändamål

Avtal om rationalisering mellan arbetsmarknadens parter. Syftet med arbetstudier. Användningsområden.

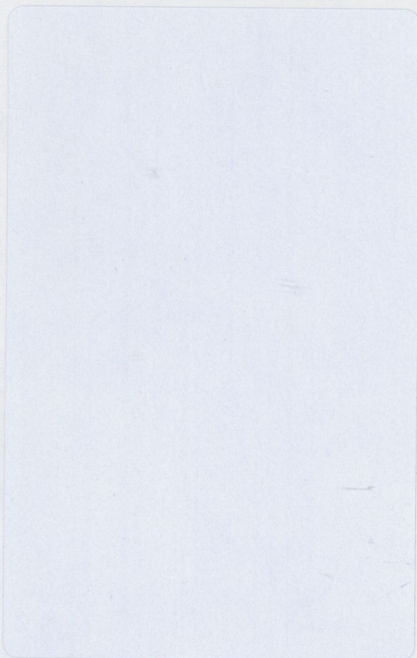

GÖTEBORGS
UNIVERSITETSBIKLIOTEK
BIBLIOTEKET I MÖLNÄS

ÄR DENNA BOK FÄLNÖN REFERENSBIKLIOTEKET
MEN FÖRNING ÄR DEN FÖR HEMLAN

60 100 100 100

Läroplan för gymnasieskolan

Lgy⁷⁰

Supplement 66

 Liber
UtbildningsFörlaget

ISBN 91-40-70